

Ярослав Яцків
академік НАН України, головний редактор

Дорогі читачі «Світогляду»!

Цей випуск журналу ми присвячуємо надзвичайній події в історії України – 30-річчю від Дня проголошення незалежності нашої держави. 30 років – це великий проміжок часу, якщо зважати на шалений темп розвитку земної цивілізації, її науково-технічної, економічної та соціальної сфер. Фактично, це зміна одного покоління жителів планети Земля. Водночас, беручи до уваги історію боротьби українців за свою волю та незалежність впродовж багатьох століть, то 30 років – це короткий часовий інтервал для втілення в життя мрій про створення незалежної, економічно розвиненої та демократичної держави Україна. І сьогодні ця боротьба – жорстока і безкомпромісна – продовжується на багатьох фронтах – збройному, інформаційному та соціально-економічному.

Від імені редакційної колегії та редакції журналу «Світогляд» я вітаю вас із цією ювілейною датою і запевняю, що наш журнал і надалі вноситиме свою посильну лепту в справу збереження та зміцнення незалежної української держави.

Слава Україні!

Я дозволю собі нагадати окремі події нашого життя до та після проголошення незалежності України у, так би мовити, особистому його баченні (за матеріалами книги «Моє земне тяжіння: у 2 томах, т.1. Я. С. Яцків – К. : Академперіодика, 2015. – 254 с., 20 с. іл.). Отже:

1970-і роки

Перед компартійною владою Радянського Союзу стало гостре питання (вибір): і надалі дотримуватися ідеологічних догм і вишукувати нужденні резерви екстенсивного розвитку чи перейти на шлях економічних і демократичних реформ. Переміг догматизм!

СРСР пережив серію «великодержавних» похоронів вищих державних і партійних діячів – *Л. Брежнєва, Ю. Андропова та К. Черненко*. З приходом до влади *Михайла Горбачова* була проголошена політика «*перебудови*». Зараз ми вже тверезо оцінюємо роль і можливості М. Горбачова у *перебудові* тої тоталітарної системи. А тоді... ще була берлінська стіна, афганська війна, керівна роль КПРС, влада КДБ. Тому промови М. Горбачова, його поведінка і походи «*в люди*» сприймалися як ковток свіжого повітря.

Ми жадібно читали газети, слухали радіо, дивились телепередачі і... чекали кращих часів для нашої держави. Думаю, що М. Горбачов був добре обізнаний з капіталістичним способом життя і його перевагами. Тому щоб добитися хоча б якихось змін на краще, йому була необхідна підтримка світової еліти. З цією метою 14–16 лютого 1987 року в Москві проходив форум «За без'ядерний світ, за виживання людства». Мені пощастило бути учасником цього форуму.

Дискусії, які проходили на форумі за активної участі багатьох відомих вчених світу, зокрема *Андрія Сахарова* (це був його перший публічний виступ у Москві від часу його заслання до Нижнього Новгороду) справили на мене надзвичайне враження, оскільки тут наводилися окремі факти, які не були широко відомі (наприклад, що СРСР володіє понад 500-ма сховищами – шахтами зі стратегічними ракетами). Запам'яталися слова А. Сахарова: «*Я закликаю країни Заходу допомогти М. Горбачову у проведенні реформ. Економічне вимотування заважає перебудові...*».

Не вийшло! *Перебудова* набула характеру звичайної «*кампанії*». Але вона неочікувано посприяла популяризації ідей «*шістдесятників*» щодо відродження історичної пам'яті українського народу.

1990-і роки

У кінці 1989 і на початку 1990 років розбухалося море виборчої компанії до Верховної Ради УРСР. Ще існував радянський режим, ще важко пробивалися паростки нового, але... вже запахло грозою. Комуністичні лозунги ставали все менше популярними. Мітингова демократія набирала все більшої сили. Йшло висування кандидатів у народні депутати УРСР. І багато достойних людей було обрано до складу Верховної Ради УРСР, що стало запорукою подальшого поступу до незалежності України.

Нагадаю особливі дати цих років:

16 липня 1990 р.

Верховна Рада УРСР прийняла Декларацію про державний суверенітет України – перший крок до перемоги. Набирає сили рух за незалежну Українську державу.

19 серпня 1991 р.

У Москві – державний переворот та прихід до влади ГКЧП. Незабутні драматичні події. Перемагає демократія.

24 серпня 1991 р.

Верховна Рада прийняла Акт про незалежність України. Україна розпочинає новий відлік своєї історії і стає незалежною суверенною державою. Це була надзвичайно радісна і разом з тим наболіла подія для багатьох людей, які роками мріяли про незалежність української держави. Особлива роль у всьому тому, що відбулося та продовжує відбуватися, належить українській інтелігенції, зокрема «*шістдесятникам*».

14 – 15 вересня 1991 р.

Відбувся перший форм інтелігенції України під головуванням *Олесь Гончара та Івана Драча*. Я мав честь бути його учасником та виступати на ньому.

Відчувалося наближення великих змін у суспільному житті України. Тоді видатний вчений-філософ **Мирослав Попович** сформулював три принципи, які повинні бути «святими» для нас, нині суцільних: *перший* – суверенітет та незалежність України; *другий* – демократія; *третій* – соціально-орієнтована політична влада в умовах ринкової економіки.

1 грудня 1991 р.

Відбувся перший Всеукраїнський референдум з одним історичним запитанням: «*Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України, прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р.?*».

У голосуванні брали участь 84,18 % від загальної кількості включених до списків. «*Так, підтверджую*» – проголосувало 90,32 % від кількості тих, хто взяв участь у голосуванні. Відбулися вибори Президента України. До виборчого бюлетеня були внесені 6 кандидатів – **Б. Гриньов, Л. Кравчук, Л. Лук'яненко, Л. Табурянський, В. Чорновіл, І. Юхновський**. Президентом України було обрано **Леоніда Кравчука** – колишнього партійного функціонера, якому доводилося «воювати» з «шістдесятниками». Треба віддати належне першому Президенту України Л.М. Кравчуку – його особливий ролі в дезінтеграції СРСР, створенні Співдружності Незалежних Держав (СНД) та здійсненні перших кроків у формуванні незалежної України

8 грудня 1991 р.

У Біловезькій Пущі (Білорусь) Росія, Україна і Білорусь денонсували Союзний договір 1922 року. Це означало, що СРСР як суб'єкт міжнародного права і як геополітична реальність припинив своє існування.

ПРИВІТАННЯ З НАГОДИ 25-ї РІЧНИЦІ УХВАЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

25 років тому, 28 червня 1996 року, Верховна Рада України ухвалила Конституцію України – основоположний Закон, який за своїм змістом встановлює основи суспільного і державного устрою країни, визначає напрями розвитку суспільства і держави, основи організації та діяльності державних органів, а також органів місцевого самоврядування, встановлює конституційні гарантії здійснення прав та свобод людини і громадянина, спрямовує розвиток державної та самоврядної форм народодовладдя – тому займає центральне місце в правовій системі держави.

Однією з перших європейських Конституцій у сучасному розумінні є «Пакти та Конституції прав і вольностей Війська Запорозького», яку було написано ще 1710 року **Пилипом Орликом**, гетьманом Війська Запорозького. Ця «Конституція Пилипа Орлика» була написана для встановлення вільної Запорізько-Української Республіки. Тому Україну можна вважати однією з перших європейських держав, яка заклала основи сучасної структури права.

Конституція України починається словами:

«*Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на*

1992 – і далі

За досить короткий час Україна з інтегрованої у СРСР республіки перетворилася в суверенну державу, керівникам якої випала нелегка доля будувати власні державотворчі системи.

У 1994 році Президентом України був обраний колишній працівник ракетно-космічної галузі СРСР, прем'єр-міністр України з 13 жовтня 1992 по 21 вересня 1993 рр. **Леонід Кучма**.

28 червня 1996 р. Верховна Рада України після довготривалих дебатів із великим піднесенням прийняла Конституцію України.

З того часу відбулося багато неординарних подій в історії СНД та України. Нинішні експерти по-різному оцінюють ці перші роки нашої незалежності, як і другі президентські перегони 1994 року та історичні події «Помаранчової революції» 2004–2005 та «Революції гідності» 2013–2014 років. Безперечно, цей шлях необхідно було пройти, щоб вижити та зміцніти.

А сьогодні виявляється, що найбільшою загрозою для України є неефективність влади, цинізм та корупція більшості представників вищого істеблішменту. Витримати і «не скоритися» за ситуації, що склалася в Україні, було і є дуже важко. Однак є підстави надіятися, що позитивні тенденції останніх років, зокрема в економіці, зміцненні позицій громадянського суспільства в усіх сферах життя змінять становище країни на краще. ■

З повагою,
Ярослав Яцків

самовизначення, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями, приймає цю Конституцію – Основний Закон України».

З нагоди 25-ї річниці ухвалення Конституції України громадська організація «Україна-2050» вітає всіх українців в Україні та в діаспорі і закликає усіх вести себе так, щоб Конституція України була не просто декларативним документом, а Основним Законом, який всі українці дійсно шанують та керуються ним у своєму щоденному житті.

Оскільки до основних наших статутних цілей є сприяння набуттю повноправного членства України в НАТО та Європейському Союзі, громадська організація «Україна-2050» продовжуватиме співпрацю з нашими владними структурами, церквами і всім громадянським суспільством України, щоб активно реалізувати європейський та євроатлантичний курс України згідно з Конституцією України.

Слава Україні! Героям Слава! ■

Евген Чолій
президент громадської організації «Україна-2050»
28 червня 2021 року